

staan kan: *Goud of goed heb ik niet; vleesch kan ik u geven, maar brood niet; delven kan ik niet; te bedelen schaam ik mij; boven is het goed wonen, maar beneden kan ik het niet withouden; groene vruchten eet ik niet, en rijpe kan ik niet krijgen; voor het huis staan boomen, achter is een weiland; zonder verlof gaan wij niet buiten de poort; de poort uit mogen wij niet; drie dagen heb ik gewacht, volgaarne wil ik nog langer wachten, want mij ontbreekt geen geduld; haar ken ik niet, maar haren vader zien wij dagelijks; ijzen moet men bij het gezigt van zulk eene daad; sterven zult gij, ellendeling! in de wereld zult gij verdrukking hebben; geheel kan ik u niet voldoen; nu heb ik geen geld, en wachten wilt gij niet; groen moet hij zijne deur laten verwen, geen andere kleur; geslapen heeft de patient wel, maar gerust niet; zwijgen is de boodschap enz.*¹

Niet zelden wordt het slotwoord onmiddelijk bij het wkw. gevoegd, en dit geschiedt om de voortvarendheid of drift des sprekers aan te duiden: *Geef hier mijn geld; laat staan dat kind; haal uit uw beurs; neem af dien hoed.* Zoo luidt, bij het wenden van een schip, waar alles vlug toegaat, het bevel: *Laat los je boelijns!* en het commando bij het laden van 't geweer: *Bijt af patroon!*

¹ Indien ik alleen voor Hollanders schreef, dan had ik zeker met minder voorbb. kunnen volstaan; want zelfs ongeletterden bedienen zich van allerlei omzetting zonder er eens aan te denken; zoo vrij is onze taal in dit opzigt. Hoe men van deze vrijheid in de dichtkunst partij trekken kan, zullen wij aan het onderzoek van den lezer overlaten. Een enkel voorb. uit onze kerkgezangen is zoo goed als honderd:

Van de velden, uit de stroomen,
Uit de diepten van de zee,
Uit de wolken, van de boomen,
Deelt G'ons milden zegen meê.

DEFTIGSTE HOOFDSTUK.

HET REDEVERBAND.

Wat het is.

383. Het redeverband is de onderlinge betrekking of zamenhang van voorstellen in eenen volzin, en van volzinnen in eene rede.

Gewigt daarvan.

384. Dat van een juist redeverband de orde, en van

deze de verstaanbaarheid van een opstel afhangt, kan men uit de bovenstaande bepaling afleiden. De kennis daarvan maakt dus een zeer gewichtig gedeelte uit van de kunst, die men *stellen* of een *opstel maken* noemt.

Voorstellen hoe onderscheiden.

385. Het eene voorstel is met betrekking tot het andere óf toevoegelijk óf ondergeschikt. Het voorstel waaraan een of meer andere ondergeschikt zijn, heet het hoofdvoorstel. Zie hier voorbeelden van toevoegelijke voorstellen: *De zomer gaat voorbij, en de herfst nadert; gij verstaat den brief niet, en ik versta hem ook niet; de zon gaat onder, de sterren treden te voorschijn, en de maan neemt toe in glans.*¹

In de volg. voorbb. is het tweede voorstel ondergeschikt: *Wij bleven te huis, omdat het weder slecht was; ik zal u beloonen, indien gij mij voldoet; volharding is loffelijk, wanneer zij iets nuttigs ten doel heeft; een waar Christen kan met zijn lot te vreden zijn, al moet hij bestendig met tegenspoed worstelen.*

¹ In dit voorb. is eene in den aard der zaak gelegen ondergeschiktheid van het tweede en derde voorstel aan het eerste: immers behelzen de ww. *de zon gaat onder* de aanleiding van het te voorschijn treden der sterren, en den toeneemenden glans der maan.

Opvolging der voorstellen.

386. In al de bovenstaande voorbb. hebben wij het hoofdvoorstel voorop gezet, maar veelal vindt het tegendeel plaats. Zie hier dezelfde voorbb. omgezet: *Omdat het weder slecht was, bleven wij te huis; indien gij mij voldoet, zal ik u beloonen; wanneer volharding iets nuttigs ten doel heeft, dan is zij loffelijk; al moet een waar Christen bestendig met tegenspoed worstelen, kan hij niet te min met zijn lot tevreden zijn.* In deze volgorde staan de voorstellen in een redekunstig verband, waarover men § 348 kan nazien. Voorts merken wij op, dat alsdan in het nazindeel het onderw. doorgaans achter het wkw. geplaatst wordt.

Zie hier een paar voorbb. van het tegendeel: *Hadden de Engelschgezinden den Graaf van Nieuwenaar wat meer achting bewezen, zij waren misschien nog niet van het kussen geraakt. S. St. En schoon ons hier ter plaatse niets van hunne Evangelie-prediking in die streken gemeld wordt, wij mogen ons achter verzekerd houden, enz. v. d. P.*

Gewichtige dienst der voegww.

387. Het zijn de voegww., gelijk wij reeds § 277 aan-

merkten, die het onderling verband der voorstellen aanwijzen. Om dit aan te toonen behoeven wij slechts twee onafhankelijke voorstellen door verschillende voegww. tot elkander in verband te brengen. Neem deze twee: *Ik ga uit; gij zijt ontevreden. Dewijl ik uitga, daarom zijt gij ontevreden; omdat gij ontevreden zijt, daarom ga ik uit. Indien gij ontevreden zijt, dan enz. Hoewel gij ontevreden zijt, ga ik uit. Ofschoon ik uitga, zijt gij enz.*

Ingelaschte voorstellen.

388. Een ingelascht voorstel wordt veelal door een betr. voornmw. of een van deszelfs plaatsvervangers (vergel. § 192) ingeleid, en dient tot nadere aanwijzing of beschrijving van het voorafgaande: *De man, die gisteren hier was, komt morgen weder; het huis waarvan gij spreekt, is verkocht; alle vogels, die bestemd zijn om al wadende hun voedsel te zoeken, hebben lange pooten.* Een ingelascht voorstel kan ook door een bijw. of door een voegw. ingeleid worden: *Olifanten en kameelen, wanneer zij vroeg daartoe afgerigt worden, kunnen, als lastdieren, gewichtige diensten doen. Dezelfde man, die u thans onmisbaar voorkomt, kan, indien hij kwaad wil, u veel onheil berokkenen.* (Men vergelijkte hetgeen § 349 van de periode gezegd is.)

Misbruik daarvan te vermijden.

389. Het misbruik van ingelaschte voorstellen is tweederlei: óf het betr. w. wijst niet duidelijk genoeg op het betrokkene, óf de inlasschingen zijn te menigvuldig. In beide gevallen ontstaat verwarring, b. v.: *Te vergeefs wenschen wij, oud zijnde, den tijd om elken prijs terug te koopen, dien wij in de jeugd verkwist hebben.* Hier schijnt *dien* op *prijs* in plaats van op *tijd* te slaan. Men zegge daarvoor *om elken prijs den tijd terug te koopen.*— *De man wien het huis behoort, dat verleden jaar gebouwd is door dien koopman, die nu in een huurhuis woont, dat aan uwen oom behoort, die in America geweest is, zou het gaarne met winst willen verkoopen.* Hier moet men gissen dat de namen, zoo wel van den koopman als van den oom, aan den spreker onbekend zijn, anders zou hij al dien omslag niet noodig hebben; ook had hij voor *de man wien het huis behoort*, kunnen zeggen: *De eige-*

naar van het huis; en in plaats van de ww. dat aan uwen oom behoort, eenvoudig van uwen oom.

Nog erger verwarring ontstaat er door pers. of bezit. voornmww. die op meer dan een 3. pers. terug wijzen. Onze bedoeling kan best blijken uit het volg. voorb., dat wij uit het meergem. werk van Beijer overnemen: *De menschen zien met nijldige oogen het goede, hetwelk anderen bezitten, en denken dat hun roem hen verdonkert, en hunne prijselijke hoedanigheden hun in het licht staan; en daarom doen zij al wat zij kunnen om eenen nevel over dezelve te verspreiden, ten einde de glans hunner deugden hen niet verduistere. De geheele volzin moet in eenen anderen vorm gegoten worden, b. v.: Afgunstige lieden trachten den roem en de verdiensten van anderen te verduisteren, uit vrees van daarbij in de schaduw te geraken, of gelijk Beijer opgeeft: De nijldige zoekt eenen nevel over de deugd van anderen te verspreiden, opdat hij zelf niet door den glans dier deugd verduisterd worde.*

Tusschenrede.

390. Eene tusschenrede is een invoegsel, dat, behoudens den samenhang van het overige, zou kunnen wegblijven. Daarom is het dat de tusschenrede door insluitingsteekens of zoogenaamde haakjes wordt afgescheiden, als: *Ik ging met uwen ouden vriend (dat waren andere tijden dan nu) twee maal 's weeks naar een concert.*

Niets is aan den geregelden loop der denkbeelden hinderlijker dan veelvuldige tusschenredenen. Daar orde en duidelijkheid hoofvereischen van een opstel zijn, kan men het misbruik van tusschenredenen veilig als een kenmerk van gebrek aan smaak aanmerken. In het daagelijksch leven ontmoet men waauwelaars, die het zwak hebben van bij elk verhaal, van hetgeen zij bijgewoond hebben, alle omstandigheden van tijd en plaats te vermelden, zonder te bedenken of die invoegsels wel iets gemeen hebben met het hoofdenkbeeld, waarmede zij hun verhaal begonnen, en dat door de veelvuldige tusschenredenen weleens verdrongen wordt, en bij het slot geheel achterwege blijft. Zoodanig een spreker zal ons vertellen, dat hij in zijne jeugd, te Dusseldorp zijnde, eene fraaije schilderij van Rafaël gezien heeft, en begint nu op deze of dergelijke wijs: *Ik heb eens (dat zal nu vijf en twintig jaren geleden zijn—neen (ik vergis mij) vier en twintig—nu het doet er niet toe—ik wou maar zeggen dat ik te Dusseldorp (ik reisde toen met mijn' oom—je moet hem nog gekend hebben—hij woonde daar op de Keizersgracht—hij droeg altijd een groene bril—nu wij kwamen dan samen te Dusseldorp, en zouden de beroemde verzameling van schilderijen gaan zien; en daar komende (mijn oom was een eerst liefhebber en beoefenaar van de kunst; ik zou u nog van zijn werk*

kunnen wijzen) zoo als men in de eerste zaal kwam (want je moet weten dat er verscheidene zalen waren—het grootste gedeelte van die kunstverzameling is nu te Munchen—viel het oog op een stuk van Rafaël; maar kijk! enz. Wie kan zulk een gerabbel aanhooren; vooral wanneer de tweede spreker in hetzelfde gebrek valt, en de een den ander den tijd niet gunt om uit te spreken.

Zamentrekking van voorstellen.

391. Voegww. en betr. voornmw. worden somtijds weggelaten, en in plaats daarvan een voorstel door een deelw. of bijv. nmw. ingeleid. Dit bevordert grootelijks de levendigheid der voordragt, en dient tevens tot bekorting, omdat, zoo doende, twee voorstellen, als 't ware, tot één samengetrokken worden, als: *Ongevoelig voor alles wat hem toegevoegd of aangedaan werd, zat hij zijne brieven te lezen; bewonderd door zijne benijders, toegejuicht door zijne begunstigers, bleef de voortreffelijke man even nederig als te voren.* In het eerste voorb. zou men kunnen zeggen: *Daar hij ongevoelig was enz.; en, in het tweede: hoewel hij bewonderd werd enz. Een geoefend zeeman, bedaard te midden van den gierenden storm, verliest nooit zijne tegenwoordigheid van geest, dat is, die bedaard is of blijft.*

In navolging van het Latijn begint men ook wel met een verl. deelw. waarvan het volgende voorstel afhankelijk is, als: *Genomen, hij had de daad ontkend; gesteld dat ik weigerde hem te gehoorzamen; gemerkt dat er geen grond van beschuldiging is.*

In openbare stukken verbindt men met zoodanige deelw. ook wel een zoogenaamden casus absolutus, b. v.: *Gezien de noodzakelijkheid om het tolstelsel te veranderen, overwogen de zwarigheden die aan zoodanige verandering verknocht zijn, en gelet op de voorstellen hieromtrent in het midden gebragt, zoo hebben wij besloten enz.*

Dat het gebruik van eenen casus absolutus, hoewel minder aan onze taal dan aan het Lat. eigen, zich niet tot aktenstukken bepaalt, zou men niet voorbb. uit de beste schrijvers kunnen aantoonen; wij bepalen ons tot eene enkele aanhaling uit van der Palms Gedenkstuk: *Engeland voor Nederland gewonnen, was niet alleen Nederlands herstel, maar ook Nederlands geluk en roem verzekerd. Door Engeland erkend voor eene vrije natie, de keus van ons opperhoofd in Londen met gelijke geestdrift gebillijkt als in den Haag, was aan alle bondgenooten de leus gegeven, om den Nederlandschen grond te ontzien, Nederlands onafhankelijkheid te achten en te eerbiedigen. Den tweeden volzin, beginnende met door zouden wij eene gewaagde constructie noemen, omdat daar het deelw. erkend, schijnbaar zonder voorwerp, staat.*

Wie zal aan van der Palm zulke vrijheden betwisten? maar het moet al een ongeoeffend lezer zijn, die niet uit het voorgaande *Nederland* in gedachte invult, en dan is de constructie in beide volzinnen dezelfde. Bij het beoordeelen van groote meesters, past het den beoordeelaar liever de algemeene toepasbaarheid zijner regels, dan de juistheid van het opstel in twijfel te trekken.

Zie hier nog een casus absolutus van denzelfden schrijver: *Vertrouwde deelgenooten van al wat beraamd en volvoerd werd; jong en vurig; hun gezigtskring niet beperkt door de denkbeelden uit vroegeren leeftijd overgehouden, zetteden zij aan de wijsheid teerkracht bij, enz.*

Wat men bij zamentrekking van voorstellen in acht nemen moet.

392. Het is niet verkieslijk twee voorstellen op de hierboven omschreven wijs zamen te trekken, wanneer het wkw. van het nazindeel iets anders tot onderw. heeft dan hetgeen door het deelw. beschreven is, als: *Het weder zeer gunstig zijnde, gingen wij vroeg uit, in plaats van: daar het weder zeer gunstig was.* Daarentegen belet niets ons te zeggen: *Het weder zeer gunstig zijnde, lokte ons vroeg uit.* Men zegge dan niet: *De kogel in de wond blijvende, was de toestand des lijdens bedenkelijk; maar wel: maakte den toestand enz.; of zonder zamentrekking: Daar de kog. i. d. w. bleef, was enz.*

Dit wordt ook door onze beste schrijvers niet altijd in acht genomen, en wij durven de onderstaande voorbb. niet bij den hoop afkeuren:

Cijnsbaar aan vreemden, en geperst onder het ijzeren juk der Romeinen, was de komst van den Messias het laatste plechtanker van der Joden hoop. B. Onbarmhartig naar een vreemd land weggevoerd, en tot slaaf aan Potifar verkocht, wordt door zijne verachtelijke meesteres de hevigste aanval op zijne deugd gedaan. v. d. H.

Ongepaste vereeniging van het ongelijksoortige.

393. Zeer hinderlijk is de vereeniging van ongelijksoortige zaken, het zij door inlassching of door achteraanvoeging, omdat elk lezer van oordeel dadelijk opmerkt, dat de schrijver bij het stellen niet geregeld gedacht heeft, als: *Na den dood van Alexander den Grootten, die waarschijnlijk aan de gevolgen van onmatigheid gestorven is, werd zijn rijk onder zijne veldheeren verdeeld. Cicero, de redder van zijn vaderland, had op het laatste van zijn leven weinig geruste oogenblikken: hij was in de Grieksche taal even zeer bedreven als in het Latijn.*

Eenheid van onderwerp.

394. Men wachte zich van gedurig van onderw. te veranderen, of hetzelfde onderw. onnoodig uit den bedrijvenden in den lijdenden toestand te verplaatsen; dewijl zulke overgangen de aandacht vermoeijen en de ge-

dachten verstrooijen, als: *Mijn buitenverblijf is aangenaam gelegen; mijne vrienden wonen om mij heen; de rivier stroomt voorbij mijne deur en de stad is naauwelijks een half uur gaans van mijn buitenplaats verwijderd.* Hier wordt het onderw. viermaal veranderd. Hoeveel geleidelijker is het volgende redeverband: *Ik heb regt schik in de ligging van mijn buitenverblijf, omdat ik daar nabij de rivier, naauwelijks een half uur gaans van de stad, en midden onder mijne vrienden ben.* Zie hier een voorb. van het tweede gebrek: *Beweging versterkt de ligchaamskrachten, door haar wordt de eetlust opgewekt, zij verschaft ons een gezonden slaap, en wij worden daardoor voor allerlei ziekten bewaard.* Beter: *Beweging versterkt het ligchaam, wekt den eetlust op, verschaft een gezonden slaap en bewaart ons voor allerlei ziekten.*

Besluit van dit hoofdstuk.

395. Wij waarschuwen, ten slotte, met een enkel woord, tegen al te lange of zoogenaamde overladen volzinnen, als ook tegen versnippering tot kleine spreukmatige gezegden van hetgeen, door middel van een paar voegwoordjes, in eenen zamenhang had kunnen gebragt worden, die in de denkbeelden aanwezig zijnde, ook in de uitdrukking eenige aanwijzing behoeft. Wij zouden vreezen de grenzen van ons leerboek te overschrijden, indien wij nog over de evenredigheid der leden van eenen volzin; over de verschikking der deelen tot bevordering van den oratorischen numerus, en over zoo veel anders, dat tot het gebied der redekunst behoort, wilden handelen. Liever verwijzen wij naar Beijers Handl. tot de Nederd. Stijl, en naar Blair's Lectures on Rhetoric, in het Nederd. bewerkt door Prof. Lulofs; en besluiten met eene kleine toegift van voorbb.:

Voorbeeld van al te langen volzin:

Zulk eene toejuiching was, ook in dien tijd, ver te verkiezen boven het zoo spoedig gewit als vergeten: braaf! schoon! uitmuntend! waarvan de markt, de tempels, de galerijen, en ook de afzonderlijke gehoorzalen in Rome weërgalmden, en met welke lofkreten, door de vleijerij aangeheven, en door eene onkundige menigte nagebaauwd, een hongerig tafelschuimer zijnen rijken beschermer, die zich dichter waande te zijn, voor deszelfs maaltijden en geschenken, in dien tijd gewoon was te betalen; zoo als het ook

toen niet vreemd was, om eene soort van ruilhandel met zijne toejuichingen te drijven, als wanneer men den opgeblazen zanger, in de openbare gehoorzalen als eenen Alcaeus of Pindarus hoorde begroeten, door hem, die, zich een Callimachus of Mimnernus wanende, niets minder dan een' dezer namen ten tegengeschenk verlangde, en, zoo als van zelf spreekt, ook op zijne beurt ontving. v. H.

Voorbeeld van gewaagde constructie aan het slot van eenen langen volzin :

— alles alweder gevolgen onzer overeenstemming van hoofd en hart, zoodat wij overleiden, voordat wij begonnen, en eens begonnen, het onophoudelijk doorzetterden. v. Hde. Gemakkelijk valt het den waanwijzen lezer dit aldus te veranderen : *En het eens begonnene onophoudelijk doorzetterden* ; maar is het daarmee ook verbeterd ? Gevoelt men niet bij deze verandering, dat de smaakvolle schrijver, door een duister gevoel van welluidendheid geleid, de stootende ontmoeting van *begonnene en doorzetterden* heeft willen vermijden ?

Voorbb. van sierlijke ellipsis :

Willen wij medewerken aan den opbouw van het rijk der duisternis ?—Maar deze schuld zouden wij op ons laden, wanneer wij door ons zwak geloof anderen tot aanstoot waren. v. d. H. Hier is het antwoord op de vraag aan de toehoorders overgelaten ; en zij zeggen in hun hart : “ dat verhoede God ! ” De spreker, als had hij dit antwoord in hun binnenste beluisterd, hervat nu met eene tegenwerping : *Maar enz.*

Den ouden was het, als hadden zij een kind uit den dood weder gekregen, de mannen een broeder, de jongelingen een vader ! v. d. P. in plaats van de slepende invulling : *Den mannen was het als hadden zij e. br., den jongelingen, als hadden zij e. v. wedergekregen.*

Voorbeelden van sierlijke omzetting :

Zij zijn niet van hout of steen gemaakt, de staten, zeiden zij, maar bestaan uit menschen, zelf werkzame menschen, en hoe deze zijn opgevoed en opgeleid, hoedanige zedelijke beginselen oud en jong daar bezielen, daarvan hangt het af, of zij tot kracht en luister zullen komen, staande zullen blijven, of ten val neigen. v. Hde. Maar die uiterlijke omstandigheden—wie plaatste ons in dezelve ? v. d. H.

Die hartelijke lessen en vermaningen, zoo menigwerf met teederen ernst herhaald—hoe waren zij mij ten steun

en schild in de jaren, waarin het den jongeling zoomoeijelijk valt zijn pad zuiver te houden! v. d. H.

Hij verfoeide ze nu, die snoode zondige lusten enz. Id.

Toen hij te Delft een kasteel wilde stichten, wist men hem zulks, overwinnaar als hij was, te beletten. S. St.

Voorbb. van gewaagde constructie, of, zoo men wil, onnaauwkeurigheid:

Niets ook kon hem bewegen, om het edel beroep te verlaten, 't welk hij eenmaal verkozen had, en sinds jaren tot luister verstrekte. v. d. P.

De Groot, van Rotterdam vertrokken naar deze stad enz.—werd door burgermeesteren verwelkomd, van stadswege ter maaltijd onthaald, een schip tot zijne overtocht gereed gemaakt, en hem alle goede diensten aangeboden. d. V.

De Groots ijver voor godsdienstige vrijheid en verdraagzaamheid is u genoegzaam, mijne Heeren, gebleken; anders meldde ik u onderscheidene kleine godsdienstige schriften, door hem, van dien aard des tijds; nu bepaal ik mij te melden, dat hij de Christenen in het Oosten dit jaar, en vooral de pogingen der Grieken, om volkomene vrijheid van hunnen Godsdienst, naar hunne wijze, te plegen, krachtdadig voorstond. Id.

In het bovenst. voorb. weet men niet regt hoe de ww.: *door hem van dien aard des tijds*, te verstaan. Vooreerst, daar er te voren van geenerlei godsdienstige schriften gesproken is, blijkt het niet welke aard hier bedoeld wordt; men kan op zijn hoogst uit den samenhang gissen, dat het schriften zijn waaruit des schrijvers *ijver* en *verdraagzaamheid* bleken. Ten tweede, valt het moeijelijk de constructie van *des tijds* aan te wijzen, omdat deze adverbiale spreekwijs, door hare plaats, van het voorafgaande *aard* afhankelijk schijnt; ten derde, is de uitlating van het deelw.: *geschreven, vervaardigd* of iets dergelijks, dubbel hard, omdat de tijdsbepaling nu zonder werkw. staat. De bedoeling schijnt geweest te zijn: *Godsd. schriften, des tijds door hem vervaardigd, die van de opgenoemde gezindheden de blijken dragen.* In het tweede gedeelte der aanhaling lezen wij: *Nu bepaal ik mij te melden*, waarvoor wij liever lezen *tot de vermelding*; want men bepaalt zich *tot* iets, om niet te zeggen, dat de herhaling van *meldde* en *melden* wanklankig is, waarom men dan liever *opgave, aanwijzing* in plaats van *vermelding* zou kunnen zeggen. In het voorstaan van *de Chris-*

tenen in het Oosten dit jaar, en de pogingen der Grieken staat, eensdeels, de tijdsbetaling dit jaar, niet op hare plaats; en, anderdeels, hindert ons in Christenen en pogingen de vereeniging van het ongelijksoortige. Eindelijk zouden wij voor *vrijheid van Godsdienst plegen*, liever zeggen: om zich eene vrije uitoefening van hunne Godsdienst te verzekeren, omdat *plegen* in het opgegeven verband verouderd is.

Zie hier nog een paar voorbb. van overladen volzinnen, die ook nog aan andere gebreken mank gaan:

De Groot betuigde Gode hartelijken dank, maar was door deze noodlottige zeereis, gedurende welke hij zoo kwalijk was gesteld geweest, dat hij noch spijs noch rust had genoten, dermate geschokt, dat hij met overhaasting, om eene rustplaats te vinden, de vriendelijke aanbieding der Hertoginne van Pommeren afsloeg, zich liever van eigen ongemakkelijk en open rijtuig, dan van vorstelijke overdekte koets, bedienende, en aldus naar Lubeck voortreisde.

Wat de huisvrouw van de Groot, wiens inkomsten wel afwisselende, maar wiens omstandigheden altijd bekrompen en hoogst zorgelijk waren, hieromtrent gedaan, hierin geleden, hierdoor overwonnen heeft, is boven beschrijving, en werd alleen vergoed en verzoet door eene geheel vrije overlating aan haar van de Groot, die haar hiervoor zoo zeer berekend als zich zelve ongeschikt gevoelde.

Ten laatste geven wij een voorb. van doellooze omzetting:

Jakob gedacht toen aan zijne gelofte. Zijne zonen en geheel zijn geslacht vereenigde hij te Bethel, tot eene plegtige zamenkomst. Een' altaar rigtte hij op. Offers wijdde hij toe aan God. Nieuwe beloften van bescherming en zegen ontving hij.

Men zou ook kunnen vragen, waarom die korte volzinnen, die allen op ééne handeling betrekking hebben, door sluitteekens van elkander gescheiden worden, in plaats van door een koppelw. verbonden te zijn? Men beproeve de volgende verandering: *Jakob gedacht toen aan zijne gelofte. Hij vereenigde zijne zonen en geheel zijn geslacht te Bethel, en aldaar een altaar opgericht hebbende, wijdde hij offers aan God, en ontving nieuwe beloften van bescherming en zegen.*

Maar wij geraken ongemerkt op het gebied der *zinscheiding*, waaraan wij een afzonderlijk hoofdst. moeten toewijden.